

i den vanskelige Tid før og efter en Fødsel. Dette vilde være en Løsning paa et bredere Grundlag end det, der er Tale om her. Vi fra vor Side vil meget gerne medvirke til en Udredning af hele dette Spørgsmaal.

Jeg skal dernæst knytte nogle Bemærkninger til Konventionen om Kvinders Anvendelse til Arbejde om Natten. Det høje Ting ved jo fra tidligere Behandlinger af dette Spørgsmaal, at der paa dette Punkt er Uenighed indenfor alle Rigsdagens Partier, og det er da ogsaa Tilfældet for det radikale Venstres Vedkommende denne Gang saavel som tidligere. Jeg for min Del tror, det er en stor Ulykke, at Spørgsmaalet om Forbud mod Kvinders Arbejde i Industrien om Natten ikke blev løst, da det første Gang forelaa for Rigsdagen, nemlig under Forhandlingerne om Fabrikloven i 1899, da det førtes frem af en Højreminister, en af de faa Mænd, Højre gennem Tiderne har haft, som virkelig havde Autoritet i sociale Spørgsmaal, og som havde et videre Syn paa det sociale Omraade end det, som de snævrere Arbejdsgiverinteresser giver. Jeg kan ikke lade være med at sige, at efter at jeg har hørt det ærede Medlem Fru Mathilde Hauschultz tale her i Dag, maa jeg sende en venlig Tanke til Ludvig Bramsen. Han sagde i 1899 som Højreminister om Kvinders Natarbejde: Det, som jeg har foreslaaet ved at forbyde Kvinder at arbejde om Natten, det er, at man skal sætte en Grænse, som betegner det yderste Maal af, hvad den paagældende Kvinde er i Stand til at yde, naar hun skal bevare sin Sundhed. Naar man ser denne Udtalelse af en Højreminister i 1899 og saa hører det ærede Medlem Fru Mathilde Hauschultz tale heri Dag — jeg skal se ganske bort fra, at hun er Modstander af Forbudet, det er en Sag for sig, der kan jo være forskellige Opfattelser i saa Henseende —, saa afslører det ærede Medlem en fuldkommen Mangel paa Forstaaelse af det Problem, her foreligger, og saa er det, jeg siger, at jeg mindes Ludvig Bramsen og gør det med Glæde. Var Spørgsmaalet blevet løst, den Gang Ludvig Bramsen foreslog det, da endnu kun ganske faa Kvinder havde Natarbejde i Industrien, er der ingen Tvivl om, at ingen i Dag havde tænkt sig Muligheden af, at Forholdet kunde være anderledes, saa havde man betragtet det som en Selvfølge, at Kvindernes Plads om Natten ikke er i Fabrikken; ingen Arbejdsgiverinteresse, ingen Kapitalinteresse vilde da have meldt sig i dette Spørgsmaal, og megen Sundhed vilde være blevet bevaret gennem Tiden, og i mange Hjem vilde Livet være blevet

levet paa en bedre Maade. Det, der her foreligger, er i Virkeligheden et Eksempel paa, hvilke Vanskeligheder det fører med sig, at det rette Tidspunkt for en Lovgivning paa det sociale Omraade forspildes.

I den Tid, der er gaaet siden, har Forholdene ude i Europa udviklet sig paa den Maade, at Forbud mod Kvinders Natarbejde er gennemført praktisk talt i alle europæiske Lande, vistnok med Undtagelse af Norge. Konventionen er blevet ratificeret i en Række Lande — det ærede Medlem Fru Hauschultz talte om eksotiske Lande, men det forekommer mig dog ejendommeligt at henregne hertil Storbritannien, Svejts, Czekoslovakiet og Estland. Men hvad enten nu Konventionen er blevet ratificeret eller ikke, er Forholdet det, at saa godt som alle europæiske Lande saavel de mest industrialiserede som de Lande, der er mindre udviklede i saa Henseende, har gennemført Forbud mod Kvinders Natarbejde. Overalt i disse Lande har man forstaaet at vurdere den Samfundsværdi, der ligger i, at Slægten ikke undergraves ved, at et stadigt stigende Antal af Landets Mødre tilbringer Nætterne eller Dele af Nætterne borte fra deres Hjem. Overalt siger man, at her er et Forhold, hvor det med den industrielle Udvikling, man er inde i, ikke gaar an at lade den enkelte skønne for sig, her maa Samfundsmagten lede Udviklingen. Jeg for mit Vedkommende vil sige, at de, der nu afviser en Løsning af denne Sag i dette Øjeblik for Danmarks Vedkommende, maa være villige til i Fremtiden at se det Billede for sig: Paa den ene Side et Europa, der en Gang for alle har frigjort sig for det industrielle Natarbejdes tærende Indflydelse paa Mødre og Hjem, og paa den anden Side et Danmark, der for hvert Tiaar, den industrielle Udvikling skrider frem, drager nye Tusinder af Kvinder ind under dette industrielle Natarbejde. Det er de Forhold, vi maa se i Møde, hvis denne Sag ikke løses nu. Det er overordentlig let her fra Talerstolen at staa og tale fra Venstres og det konservative Folkepartis Side om Friheden i denne Forbindelse, om, at der jo ikke er nogen, som tvinger de paagældende til at arbejde om Natten; thi enhver, der kender Forholdene i det virkelige Liv, ved jo, at denne Tale om Frihed i dette Tilfælde kun er en Frase. Hvad er Sandheden? Sandheden er den, at de industrielle Erhverv tilbyder Arbejdsmuligheder i et vist Omfang under bestemte Vilkaar — for de flestes Vedkommende er det Dagarbejde, for nogle Vedkommende Natarbejde —, og der